

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2003)

2ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Κωνσταντίνος Φύτρος

Βιβλιογραφική αναφορά:

Φύτρος Κ. (2025). Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ . *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 058–072. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/6135>

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Φύτρος Κωνσταντίνος
Καθηγητής Πληροφορικής
Γραφείο ΚτΠ / ΥπεΠΘ
kfitros@ypepth.gr , www.kfitros.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι γεγονός, ότι στον τομέα της εκπαίδευσης, τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, έχουν γίνει πολύ σημαντικές προσπάθειες για ένταξη στη δημόσια εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Φυσικά είναι απαραίτητο να συνεχιστεί αυτή η προσπάθεια προκειμένου να διασαφηνιστούν οι στόχοι της εκπαίδευσης αυτών των μαθητών και να σχεδιαστούν κατάλληλα προγράμματα που θα υποστηρίζονται και από την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή.⁷ Η εργασία μου επιχειρεί μια προσέγγιση στην αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η αναγκαιότητα για την εισαγωγή των ΤΠΕ σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, σπάει τα εμπόδια μειονεξίας και φέρνει τα άτομα με ειδικές ανάγκες πιο κοντά στην ένταξη τους στην εκπαιδευτική κοινότητα και την κοινωνική τους ενσωμάτωση, με επιτυχία⁴. Παράγοντας για την επιτυχία αυτή, είναι η αλλαγή του ρόλου του εκπαιδευτή, η δημιουργία ενός υποστηρικτικού μηχανισμού από την πολιτεία, διάθεση πόρων, επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτών, σωστό προγραμματισμό και αξιολόγηση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ειδική Αγωγή, μειονεξία, ενσωμάτωση, Έξυπνες συσκευές, προσβασιμότητα, εργαλείο γνώσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Υπάρχουν πάνω από 750 εκατομμύρια άτομα στον κόσμο που ανήκουν στην κατηγορία των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ή αναπηρία). Στην Ελλάδα ένα στα δέκα παιδιά είναι άτομο με ειδικές ανάγκες. Από τα κύρια εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι η αρνητική στάση και η προκατάληψη της κοινωνίας. Πρέπει² να αλλάξουν στερεότυπα, νοοτροπίες και συμπεριφορές που οδηγούν στον αποκλεισμό.

Ο σεβασμός στη διαφορετικότητα και η ίση μεταχείριση πρέπει να διαμορφώνουν την πραγματικότητα που αντανακλάται στην καθημερινή ζωή όλων των πολιτών. Είναι σημαντική ευκαιρία για να αποδειχθούν όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τις ειδικές ανάγκες. Πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλους ότι οι πολιτικές και τα προγράμματα για αυτά τα άτομα αποτελούν διάσταση της κοινωνικής ανάπτυξης την οποία καλούνται όλοι, πολίτες και πολιτεία, να στηρίξουν και να ενισχύσουν. Αποτελούν πολύτιμη δύναμη της κάθε οργανωμένης, δημοκρατικής και πολιτισμένης κοινωνίας η οποία οφείλει να προσφέρει στους πολίτες της, την **ισότητα ευκαιριών**.

Απαιτείται ² μία πολύπλευρη στρατηγική που να επικεντρώνεται στο δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες να συμμετέχουν πλήρως και ισάξια στην ενεργό κοινωνία, σε όλες τις μορφές της και σε όλα τα επίπεδα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στις τελευταίες δεκαετίες η προσέγγιση στρέφεται περισσότερο στο ζήτημα των ατόμων με ειδικές ανάγκες κάτω από την άποψη των δικαιωμάτων. Οι πρώτες παρεμβάσεις προωθήθηκαν από τα **Ηνωμένα Έθνη (ΗΕ)** κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '80. Ήδη το 1975 εγκρίθηκε ένα ψήφισμα το οποίο περιέχει δήλωση που αφορά τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Το γεγονός που οδήγησε αργότερα στην ανάπτυξη των πολιτικών και των οδηγιών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες ήταν ο προσδιορισμός τους από την γενική συνέλευση το 1981 ως διεθνές έτος των ατόμων με ειδικές ανάγκες και επακόλουθο άνοιγμα της δεκαετίας του 1983-1992 ως δεκαετία των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Το σημαντικότερο σημείο του διεθνούς έτους των ατόμων με ειδικές ανάγκες ήταν το παγκόσμιο πρόγραμμα των επεμβάσεων για τα άτομα αυτά το 1982, το οποίο καθορίζει τις σημαντικές αρχές στον τομέα της πρόληψης και της αποκατάστασης, και δίνει έμφαση στο δικαίωμα των ατόμων αυτών να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους άλλους πολίτες. Η δεκαετία των ατόμων με ειδικές ανάγκες έδωσε μια ακόμα μεγαλύτερη ώθηση, καθώς η γενική συνέλευση των ΗΕ ενέκρινε ένα ψήφισμα για τυποποιημένους κανόνες σχετικά με την **εξίσωση των ευκαιριών** για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Αν και ήταν μη δεσμευτικό νομικά, αυτό το ψήφισμα συστήνει έντονα στις κυβερνήσεις την υιοθέτηση των πολιτικών στην χορήγηση των ίσων δικαιωμάτων και των ευκαιριών, καθώς και τα ίσα καθήκοντα στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Στις 20 Δεκεμβρίου 1993 τα ΗΕ θέσπισαν ένα **σύνολο τυποποιημένων κανόνων** που προβλέπουν ίσες ευκαιρίες στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Καλύπτουν όλες τις πτυχές της ζωής ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες και είναι δομημένο σε 22 κανόνες που ομαδοποιούνται κάτω από 4 προσεγγίσεις.

- **Βασικοί όροι για μια πλήρη συμμετοχή**
- **Τομείς που εξετάζονται για μια πλήρη συμμετοχή**
- **Ενέργειες που λαμβάνονται**
- **Μηχανισμοί**

Το σύνολο των κανόνων είναι βασισμένο στις επεμβάσεις και στην προσφορά των υπηρεσιών που απαιτείται για να εξασφαλίσει ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε θεμελιώδη δικαιώματα. Να βελτιωθεί η **πληροφόρηση** των ατόμων ως προς την δυνατότητα τους, οι τοπικές πρωτοβουλίες και ενισχυτικές εγκαταστάσεις για την συμμετοχής τους στην κοινωνική ζωή. Καθιερώνει την ανάγκη να παρασχεθεί όλη η απαραίτητη ιατρική φροντίδα για την αποκατάσταση δηλαδή την διαδικασία που στοχεύει στην διευκόλυνση των ατόμων με ειδικές ανάγκες για να βελτιώσει τις φυσικές, αισθητηριακές διανοητικές και κοινωνικές δυνατότητες τους.

Επίσης στην **ανάγκη να παρασχεθούν τα εργαλεία** και τη βοήθεια που απαιτείται για να επιτύχει και να διατηρήσει τα δίκαια πρότυπα ζωής. Αφορά ειδικότερα τις

προσθέσεις και τις ενισχύσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μειώσουν τα μειονεκτήματα που προέρχονται από την ανικανότητα και προσαρμοσμένα σχέδια βοήθειας.

Στους τομείς επέμβασης εξετάζονται τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις διάφορες πτυχές της κοινωνικής ζωής: φυσική δυνατότητα πρόσβασης στις θέσεις και **πρόσβαση στις πληροφορίες, δικαίωμα στη μελέτη, δικαίωμα στην εργασία** και γενικά σε όλες τις δραστηριότητες. Πρόσβαση στην ενημέρωση και την επικοινωνία: πληροφορίες για τα προγράμματα, θεραπεία, ενισχυτικές πολιτικές. *Αυτό υπονοεί την εκμετάλλευση των ΤΠΕ. Το δικαίωμα να μελετήσει πρέπει να χορηγηθεί με την εισαγωγή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις κανονικές σχολικές βαθμίδες, όσο είναι εφαρμόσιμο. Οι ειδικές σειρές μαθημάτων πρέπει να καθιερωθούν* όποτε το σχολικό σύστημα δεν μπορεί να αφήσει ένα μαθητή με ειδικές ανάγκες να τοποθετηθεί σε ένα κανονικό σχολείο.

Το Ιούλιο του 1996 (εποχή που μπαίνει το internet στην ζωή μας) η Επιτροπή εξέδωσε μια ανακοίνωση σχετικά με την ισότητα της ευκαιρίας για τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες ως «νέα στρατηγική»

Η **Διακήρυξη της Μαδρίτης**² (τις 23 Μαρτίου 2002 στην Μαδρίτη) είναι ένα χειροπιαστό αποτέλεσμα του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για την Αναπηρία, που προσδιορίζει το εννοιολογικό πλαίσιο δράσης για το 2003 σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και υποδεικνύει συγκεκριμένες προτάσεις προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, που θα επιφέρουν ισότητα για όλες τις κατηγορίες ατόμων με αναπηρία και τις οικογένειες τους.

Στην Ελλάδα τόσο ο **νόμος 2817/2000** για την ειδική αγωγή όσο και για όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άτομο με ειδικές ανάγκες είναι εκείνο που ξεχωρίζει, που διαφέρει αισθητά από τους άλλους, που αποκλίνει από το κανονικό. *Η απόκλιση αυτή μπορεί να είναι προς τα άνω ή προς τα κάτω.*¹ Γενικά άτομα με Ειδικές Ανάγκες είναι όλα τα άτομα με μειονεκτήματα στο σύνολο της προσωπικότητάς τους.

Οι κυριότερες κατηγορίες αφορούν άτομα με προβλήματα:⁴

Διαταραχές στην Όραση
Ελαττωματική Ακοή
Σωματική Αναπηρία
Διαταραχές του Λόγου
Διαταραχές στην Μάθηση
Διαταραχές στην συμπεριφορά
Νοητική Ανεπάρκεια

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΧΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Σύμφωνα με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΕΣΑΕΑ, κ. Γ. Βαρδακαστάνη, 2003)², η εκπαίδευση μπορεί και πρέπει να παίζει πρωταγωνιστικό

ρόλο στην διάδοση του μηνύματος της κατανόησης και της αποδοχής των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, συμβάλλοντας στην απομάκρυνση των φόβων, των μύθων και των εσφαλμένων αντιλήψεων και υποστηρίζοντας την προσπάθεια ολόκληρης της κοινότητας. Η εκπαιδευτική εφευρετικότητα μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν μια αίσθηση ατομικότητας σε σχέση με την αναπηρία, τη δική τους ή και των άλλων να προσεγγίσουν τη διαφορά με θετικό τρόπο. **Είναι απαραίτητο να επιτύχουμε μία εκπαίδευση για όλους, βασισμένη στις αρχές της πλήρους συμμετοχής και ισότητας.** Η εκπαίδευση παίζει βασικό ρόλο στο καθορισμό του μέλλοντος του καθενός, τόσο σε προσωπική βάση όσο και σε κοινωνική και επαγγελματική. Συνεπώς, το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να συμβάλει στην προσωπική ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη, που θα επιτρέψει στα παιδιά και τους νέους με αναπηρία να γίνουν όσο το δυνατόν πιο ανεξάρτητοι.

ΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΤΠΕ) ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΝΩΣΗΣ

Οι ΤΠΕ έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην εργασία και στην καθημερινή ζωή μας. Αποτελούν πλέον ένα αναπόσπαστο εργαλείο της σύγχρονης εκπαίδευσης. Λειτουργούν καταλυτικά, επηρεάζουν τη δομή του σχολείου και κατά ουσία συμβάλλουν στην τροποποίηση και στην αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι ΤΠΕ έχουν εισέλθει στο Ελληνικό Σχολείο από το **1984**. Ξεκίνησαν με την εισαγωγή του μαθήματος Πληροφορικής ως γνωστικό αντικείμενο σε ορισμένες τάξεις του γυμνασίου και του λυκείου⁹. Όμως οι αυξανόμενες ανάγκες της επαγγελματικής κατάρτισης και η εξέλιξη οδήγησαν σε γενικευμένη εισαγωγή. Προγραμματίστηκαν και υλοποιήθηκαν σειρά έργων για την επέκταση των ΤΠΕ ως εργαλείο διδασκαλίας και μάθησης για όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Με συνεργασία των εκπαιδευτικών φορέων και υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, τόσο στην γενική όσο και στην ειδική, αποτελεί αναμφισβήτητη πραγματικότητα. Φυσικά δεν εννοείται ότι η είσοδος και η χρήση των ΤΠΕ στην ειδική αγωγή θα έχει την μορφή εκπαιδευτικού εργαλείου. Εννοείται φυσικά ότι απαιτεί μια νέα μορφή ανάπτυξης της εκπαιδευτικής τεχνολογίας.

Η καθατή λειτουργία των ΤΠΕ⁴ στην εκπαίδευση και ειδικότερα στην Ειδική Αγωγή συνίσταται στην **εκμετάλλευση των θετικών στοιχείων** που παρέχουν **ανάλογα** με το διδακτικό αντικείμενο και τους στόχους σε συνάρτηση με τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κάθε κατηγορίας μαθητών.

Η τεχνολογία μπορεί να υποκαταστήσει σε μεγάλο βαθμό στοιχεία της μειονεξίας ή της αναπηρίας φέρνοντας το μαθητή πιο κοντά στο γνωστικό αγαθό αλλά και στην κοινωνική πραγματικότητα αφού του δίνει τη **δυνατότητα της επικοινωνίας** με το περιβάλλον του και την **αλληλεπίδραση** του με αυτό. **Με τον τρόπο αυτό σπάζουν οι φραγμοί που εκπορεύονται από την φύση της μειονεξίας ή της αναπηρίας και**

Μειονεξία⁴

Το κοινωνικό μειονέκτημα για ένα άτομο που προκύπτει από ανεπάρκεια ή ανικανότητα που περιορίζει ή εμποδίζει την εκπλήρωση ενός ρόλου που θεωρείται φυσιολογικός σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, τους κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες

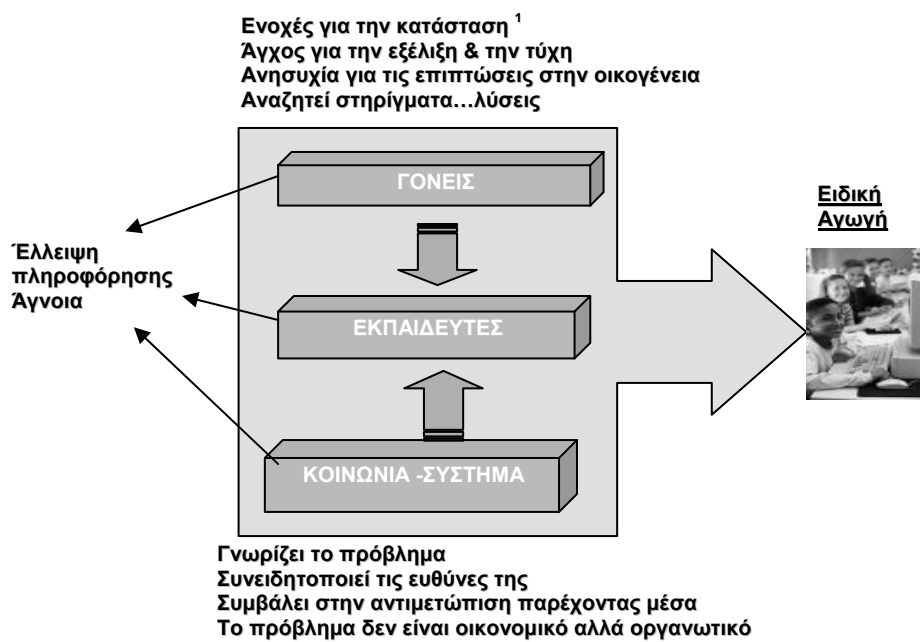
φέρνουν το άτομο πιο κοντά στην σχολική ένταξη και την κοινωνική ενσωμάτωση⁴.

Η χρήση των ΤΠΕ έχει προκαλέσει ποικίλες αντιδράσεις μεταξύ των ειδικών της εκπαίδευσης που μπορούν να συνοψισθούν σε τρεις βασικές ομάδες (δίνοντας όμως έμφαση στο ρόλο του εκπαιδευτικού):⁴

Στην ομάδα εκείνων που συνηγορούν απόλυτα υπέρ της εισαγωγής τους χωρίς να λάβουν υπόψη τους τα χαρακτηριστικά των ομάδων των παιδιών που πρόκειται να χρησιμοποιήσουν το μέσο, υποστηρίζοντας το μύθο, ότι όλες οι τεχνολογικές επιτεύξεις είναι θετικές για την εκπαίδευση και αποτελούν πρόοδο.

Στην ομάδα εκείνων που όντας οι ίδιοι μη εξοικειωμένοι με τις ΤΠΕ αντιστέκονται σθεναρά με άκρατο συντηρητισμό στην είσοδο και τη χρήση σε οποιοδήποτε επίπεδο της εκπαίδευσης.

Στην ομάδα εκείνων που συνηγορούν στην είσοδο των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία για λόγους οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, ψυχολογικούς και εκπαιδευτικούς.

Για⁷ την **πρωτοβάθμια εκπαίδευση**, οι αλλαγές και οι εξελίξεις, όσον αφορά το νέο σύστημα με την χρήση των ΤΠΕ σαν ένα μέσο-εργαλείο, αναγνωρίζουν το **ρόλο των γονέων**, την **ατομικότητα των παιδιών**, την ανάγκη για **υποστηρικτικά συστήματα**, ώστε το σύστημα αυτό να παρέχει βοήθεια σε όλα τα παιδιά. Γενικά υπάρχουν

δυσκολίες. Δυσκολίες νοοτροπίας των γονέων, της κοινωνίας ευρύτερα, έλλειψη πόρων, ανάγκες επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης, ανάγκες προγραμματισμού και αξιολόγησης.

Είναι γεγονός ότι χρειάζεται μια ενιαία εκπαίδευση για όλους, με έμφαση στην αρχή: **το σύστημα πρέπει να ικανοποιεί τις ανάγκες όλων των παιδιών και δεν θα πρέπει να ταιριάζουμε το παιδί στο σύστημα**, ούτε πρέπει να αλλάζουμε ένα τμήμα του συστήματος για να εξυπηρετηθεί ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων. Και αφορά το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος. Δεν είναι μόνο για τα σχολεία ή για μια περιοχή της εκπαίδευσης.

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ συνδέεται με την ενιαία εκπαίδευση-σχολείο και έχει σχέση με το παιδί, την οικογένεια και γενικότερα με την φιλοσοφία της κοινωνίας μας.

Επίσης πρέπει να εξετάζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των παιδιών, ίσες ευκαιρίες και συμμετοχή σε ένα ενιαίο σύστημα εκπαίδευσης.

Ο βασικός εκπαιδευτικός στόχος είναι όλα τα παιδιά να επιτύχουν **αυτονομία, ικανότητα για επικοινωνία, πρόσβαση στην πληροφορία, κοινωνικοποίηση** και αντίστοιχη ακαδημαϊκή **πρόοδο**. Μία πρόοδο που συμβαδίζει με την σχολική εξέλιξη.

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση δεν πρέπει να διαχωρίζει την ειδική από την γενική εκπαίδευση. Πρέπει να υπάρχει ένας **υποστηρικτικός μηχανισμός**, νόμος πλαίσιο, που να προστατεύει, να ελέγχει και να αξιολογεί το σύστημα. Ωστε το σύστημα να εξελίσσεται. Με κύριο όφελος το παιδί. Το παιδί πρέπει να έχει ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα πρόσβασης στην εκπαίδευση σε όλα τα σχολεία.

Οι προϋποθέσεις για την αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στην **προτοβάθμια εκπαίδευση** για άτομα με ειδικές ανάγκες είναι:⁷

Αρχικά η έγκαιρη **διάγνωση** των ειδικών αναγκών του παιδιού.

Και αυτό είναι πολύ δύσκολο γιατί πρέπει να εξεταστούν οι ανάγκες του παιδιού τόσο στο παρόν στάδιο αλλά και στο στάδιο που αφορά τις μελλοντικές του ανάγκες. Η συνεργασία των γονέων, των ειδικευμένων εκπαιδευτών, των ειδικών υποστηρικτών αλλά και της Πληροφορικής μέσω ειδικών προγραμμάτων, μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην διάγνωση αλλά και αποτελούν τους βασικούς παράγοντες επιτυχίας για πρόοδο. Ειδικά σχεσιακές βάσεις δεδομένων μπορούν να δώσουν σημαντική βοήθεια τόσο για την διάγνωση αλλά και στην κατηγοριοποίηση του παιδιού. Οι βάσεις δεδομένων συντηρούνται από ανταλλαγή πληροφοριών, συνεργασίες με άλλες σχολικές κοινότητες, εμπειρίες και προτάσεις από άλλες χώρες.

Στην **δευτεροβάθμια εκπαίδευση** είναι μεγαλύτερη η πρόκληση της αξιοποίησης των ΤΠΕ για άτομα με ειδικές ανάγκες. Αυτό οφείλεται κυρίως στις αυξανόμενες απαιτήσεις του σχολικού προγράμματος, αλλά και στον τρόπο σύνδεσης-σχέσης της εμπειρίας του καθηγητή για την μεταφορά γνώσεων στο ενιαίο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο παράγων κλειδί βρίσκεται στην αφοσίωση και στην συνεργασία των καθηγητών με τους μαθητές.

Ο καθηγητής πρέπει να προσαρμόζεται στο σύστημα και όχι να βγάζει το παιδί από το σύστημα. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ βοηθά τον καθηγητή να ενσωματώσει τους μαθητές και παραβλέπει θέματα ευαισθησίας και νοοτροπίας του. Οι ΤΠΕ είναι **βασικός πόρος**, όπου ο καθηγητής με **σωστή κατάρτιση και συνεχή επιμόρφωση** στην αξιοποίηση τους μπορεί να ενσωματώσει τα άτομα με ειδικές ανάγκες ακολουθώντας σωστή μεθοδολογία και τρόπο.

Η **μελέτη των M.Collins και Z.Berge** περιγράφει το πώς εμπλουτίζεται και αλλάζει ο ρόλος του δασκάλου / καθηγητή, όταν καλείται να συμμετάσχει και να συντονίσει μια δραστηριότητα με την χρήση των ΤΠΕ.

Δρα περισσότερο σαν σύμβουλος και καθοδηγητής. Δεν προσφέρει έτοιμες απαντήσεις, σχεδιάζει την μαθησιακή εμπειρία, ενθαρρύνει την πρωτοβουλία και την αυτοδιαχείριση, δεν λειτουργεί μεμονωμένα μέσα στην τάξη αλλά ως μέλος μιας ομάδας που μαθαίνει. Αναπτύσσει μεγαλύτερη ευαισθησία στις μαθησιακές προτιμήσεις και ιδιαιτερότητες των μαθητών.

Η αλλαγή του ρόλου του δασκάλου / καθηγητή αφορά κυρίως στο περιεχόμενο γνωστικών αντικειμένων και στους τρόπους μάθησης. Ο υπολογιστής μετατρέπεται σε **εργαλείο γνώσης** και εργασίας. Ο ρόλος του μαθητή με ειδικές ανάγκες αλλάζει. Από παθητικός δέκτης γνώσεων γίνεται δημιουργός της δικής του γνώσης. Γίνεται μέλος ομάδας σε συλλογικές εργασίες, επικοινωνεί με τους συμμαθητές του, έχει πρόσβαση σε πηγές και υλικό.

Πρέπει να διαβάσουμε μια φράση που λέει πολύ καθαρά ότι *«κάθε σχολείο πρέπει να είναι μια κοινότητα, η οποία αναλαμβάνει από κοινού την ευθύνη της επιτυχίας ή της αποτυχίας του κάθε μαθητή»*

Βέβαια μια επιτυχημένη ενσωμάτωση δεν αποσκοπεί στο να θεωρήσουμε το σχολείο πετυχημένο ή στην συνέχιση μεγάλου αριθμού παιδιών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κριτήριο επιτυχίας είναι η επιτυχία της εκπαίδευσης για **όλους** τους μαθητές του σχολείου. Οι ΤΠΕ μέσω ειδικών προγραμμάτων προωθούν την ανεξαρτησία του μαθητή και δεν είναι ο μαθητής πλέον ένας απλός χρήστης αλλά είναι ο παράγων κλειδί στην ενσωμάτωση.

Στην **τριτοβάθμια εκπαίδευση** υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση. Είναι πολύ δύσκολο γιατί υπάρχει πολλές φορές μια ανταγωνιστική λογική στην λειτουργία των πανεπιστημίων, κάτι που στην Ελλάδα δεν είναι τόσο έντονο στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Βέβαια στην πανεπιστημιακή κοινότητα δεν μας πείθει μονάχα η παρουσία των ατόμων με ειδικές ανάγκες στα αμφιθέατρα αλλά η πλήρης συμμετοχή τους σε όλες τις μορφές. Εδώ η αξιοποίηση των ΤΠΕ αφορά στην συμμετοχή τους ως φοιτητές, ερευνητές ή υποψήφιοι διδάκτορες. Ειδικά στο θέμα των διαγωνισμών και των εξετάσεων, η πανεπιστημιακή κοινότητα πρέπει να υποστηρίζει τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Παράδειγμα, όλες οι σημειώσεις πρέπει να είναι και σε ανάγλυφη μορφή αφού υπάρχουν άτομα τυφλά. Αυτό προϋποθέτει ένας ειδικός σχεδιασμός αλλά και διδακτικές εφαρμογές με προσαρμοσμένη μελέτη υλικών. Μπορεί δηλαδή ο φοιτητής με ειδικές ανάγκες να επιλέξει την αξιολόγηση του αν είναι προφορική ή γραπτή, αλλά και η πανεπιστημιακή κοινότητα να επεκτείνει τις εξετάσεις στο μεγαλύτερο μέρος του ακαδημαϊκού έτους.

Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΟΦΕΛΗ

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι ΤΠΕ μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση του είδους και της μορφής της παρεχόμενης γνώσης στα άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Φέρνει το Ειδικό σχολείο πιο κοντά στην κοινωνία και στις σύγχρονες προσεγγίσεις της διδασκαλικής και της παιδαγωγικής έρευνας.

Ο **παιδαγωγικός ρόλος των ΤΠΕ** ⁴ μπορεί να προσδιοριστεί για όλες τις κατηγορίες μαθητών της γενικής και της ειδικής σε πέντε επίπεδα

Εποπτικό Μέσο διδασκαλίας

Στην καθαυτή εκπαίδευση των ατόμων στις ΤΠΕ ως ξεχωριστό διδακτικό αντικείμενο με σκοπό τον

τεχνολογικό αλφαριθμητισμό και την διαμόρφωση των συνθηκών για την ανάπτυξη προ-επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων.

Τεχνολογικός αλφαριθμητισμός

Γνωστικό μέσο

Στην χρήση των ΤΠΕ ως μέσο άντλησης πληροφοριών οποιασδήποτε μορφής, ως μέσο αποκατάστασης επικοινωνίας με πρόσωπα και περιβάλλοντα με τα

οποία ήταν αδύνατο, λόγω της φύσης της μειονεξίας ή της αναπηρίας του, να έλθει σε επικοινωνία το άτομο. Κατά συνέπεια λειτουργεί ως μέσο διεύρυνσης του γνωστικού του ορίζοντα.

Αποκατάσταση επικοινωνίας

Στην αξιοποίηση των ΤΠΕ ως μέσο επικοινωνίας και ως εποπτικό μέσο για τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας.

Χαλάρωση και διασκέδαση

Στην χρήση των ΤΠΕ ως γνωστικό μέσο καθώς και πεδίου για τη διεύρυνση των γνωστικών αντικειμένων και μοντέλων.

Στην χρήση των ΤΠΕ για χαλάρωση και διασκέδαση.

Τα οφέλη που προκύπτουν από την εισαγωγή των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, γεγονός που αναδεικνύει την αναγκαιότητα της πραγμάτωσής της, εντοπίζονται συνοπτικά στα παρακάτω σημεία:

Οι ΤΠΕ ⁴	Η Αξιοποίηση στην ειδική αγωγή ⁵
Ικανότητα προγραμματισμού ως σκεπτόμενων μηχανών στο επίπεδο της διδασκαλίας, της μάθησης και της επικοινωνίας	Υποκίνηση αυτών των μαθητών
Ικανότητα διαμόρφωσης αλληλεπίδρασης σε πεδία που ήταν αδύνατη η πρόσβασή τους.	Κοινωνικοποίηση, συνεργατική μάθηση
Η προσαρμογής τους στο επίπεδο μαθησιακής ικανότητας του εκάστοτε χρήστη, κατά συνέπεια στις ειδικές τους δυνατότητες και στα όριά τους.	Ανάπτυξη εμπιστοσύνης, μπορεί ο καθένας να συμμετέχει ενεργά, ανάλογα με τις δικές τους ικανότητες
Απαιτούν όλες τις υφιστάμενες ικανότητες των ατόμων, αφού παρέχουν τρισδιάστατη εικόνα, ήχο, ομιλία, κίνηση, ψηφιακά συστήματα, δυνατότητα πρόσληψης και αποστολής	Ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησής τους

ευαίσθητων αισθητηριακών μηνυμάτων του χρήστη	
Ικανότητα μοντελοποίησης προβληματικών γνωστικών περιοχών	Συνεχή επαφή με εκπαιδευτικά αγαθά όταν δεν μπορούν, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους, να έχουν άμεση πρόσβαση σε αυτά
Ικανότητα δημιουργίας μικρόκοσμων προσομοιώσεων και άλλων ανοιχτών μαθησιακών περιβαλλόντων	Παροχή εκπαιδευτικών περιβαλλόντων που ενεργοποιούν πολλές αισθήσεις τους και επομένως το άτομο ως Όλον. Ισόρροπη εξέλιξη του συνόλου από ένα κλειστό σχολικό περιβάλλον σε έναν ανοιχτό παιδαγωγικό χώρο στον οποίο συμμετέχουν οι γονείς (και άλλοι κοινωνικοί εταίροι) ως συν-εκπαιδευτές και συν-θεραπευτές

ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ – ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΣΜΑ. ⁶

Σύμφωνα με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Βρυξέλλες 19.12.2002) για την έγκριση πολυετούς προγράμματος 2004-2006 για την **αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ)** στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης – πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης- την τελευταία δεκαετία η διάδοση του Διαδικτύου είχε ως αποτέλεσμα μία άνευ προηγουμένου πρόσβαση σε μεγάλο πλούτο πληροφοριών και πόρων.

Η πλήρης ανάπτυξη των δυνατοτήτων του Διαδικτύου για τη βελτίωση αφενός της πρόσβασης στην εκπαίδευση και κατάρτιση, και αφετέρου της ποιότητας της μάθησης είναι καθοριστικής σημασίας για την οικοδόμηση της ευρωπαϊκής κοινωνίας της γνώσης. Όχι μόνο η εκπαίδευση, αλλά και η **κοινωνική συνοχή** και η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης εξαρτώνται ολοένα και περισσότερο από την ικανότητα της τελευταίας να προσαρμόσει τα συστήματα της εκπαίδευσης και κατάρτισης ώστε να αξιοποιήσει τις δυνατότητες του Διαδικτύου. Στο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική μάθηση (**eLearning**) η τελευταία ορίζεται ως «η χρήση των νέων τεχνολογιών πολυμέσων και του internet, για τη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης με διευκόλυνση της πρόσβασης σε πόρους και υπηρεσίες, καθώς και των ανταλλαγών και της εξ αποστάσεως συνεργασίας». Στο όραμα αυτό, η ικανότητα χρήσης των ΤΠΕ συνιστά μία νέα μορφή μόρφωσης – τη λεγόμενη **ψηφιακή μόρφωση**.

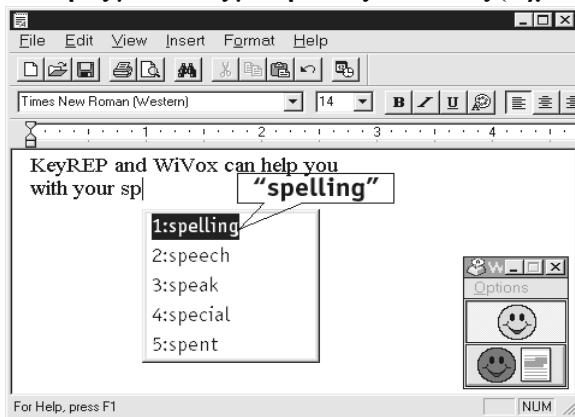
Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στην καταπολέμηση του **ψηφιακού χάσματος**. Στο πλαίσιο της διαδικασίας του Λουξεμβούργου, το Συμβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη να επιδιώκουν «**την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής μάθησης για όλους τους πολίτες**», στο δε ψήφισμα του, της 18/10/2001 ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα στον τομέα της ηλεκτρονικής μάθησης με στόχο την πλήρη συμμετοχή των μειονεκτούντων ατόμων στην κοινωνία της γνώσης.

Η ανάπτυξη της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης ενέχει τον κίνδυνο ενός νέου είδους κοινωνικής μειονεξίας ήτοι του ψηφιακού χάσματος. Η **δυσκολία πρόσβασης** στο Διαδίκτυο ή η **ανικανότητα άνετης χρήσης** των εργαλείων των ΤΠΕ

καθίστανται εμπόδιο στην κοινωνική ένταξη και την προσωπική ανάπτυξη. Σε διάστημα λίγο ετών, για παράδειγμα, η πλειονότητα των θέσεων απασχόλησης στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες απαιτεί πλέον τη χρήση μέσων βασισμένων στις ΤΠΕ. Οι ηλεκτρονικές δημόσιες υπηρεσίες καθιστούν ευκολότερη και περισσότερη φιλική προς τον χρήστη την πρόσβαση των πολιτών στην δημόσια διοίκηση. Ωστόσο, αυτό που αποτελεί πρόοδο για ορισμένους ενδέχεται να συνιστά πρόσθετο εμπόδιο για άλλους. Αυτό συμβαίνει συχνά με τα άτομα και τις ομάδες που είναι ήδη θύματα άλλων μορφών αποκλεισμού. Η λύση για την **καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος** ανήκει στο χώρο της εκπαίδευσης. Πρόκειται για την προώθηση της ψηφιακής μόρφωσης. Να εξεταστεί το σύνολο του πεδίου της ψηφιακής μόρφωσης, λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους τρόπους με τους οποίους η χρήση του Διαδικτύου και των ηλεκτρονικών συσκευών μπορούν να γίνουν μέρος των καθημερινών συνηθειών μας. Από τη μία πλευρά, η χρήση του Διαδικτύου προϋποθέτει εξαιρετική γνώση της μητρικής γλώσσας και των άλλων γλωσσών καθώς και βασικές δεξιότητες πληροφορικής. Από την άλλη πλευρά, απαιτείται ένα ολόκληρο φάσμα νέων ικανοτήτων: ικανότητα στον τομέα των μέσων ενημέρωσης, δημιουργία, παραγωγή, και χρήση νέων ψηφιακών υπηρεσιών, σχεδιασμός νέων εκπαιδευτικών αντικειμένων και παιχνιδιών. Οι χώρες της Ευρώπης πρέπει να εξετάσουν το σύνολο των ικανοτήτων που απαιτούνται και να επανεξετάσουν τη διδασκαλία βασικών εκπαιδευτικών δεξιοτήτων – θα προσδιοριστούν παραδείγματα προς μίμηση και θα δημιουργηθούν συνέργιες. Μόνο τότε θα μπορέσει το Διαδίκτυο **να χρησιμεύσει ως κίνητρο για τη μάθηση, επεκτείνοντας τα φυσικά όρια της σχολικής τάξης με τη πρόσβαση σε περιβάλλοντα πληροφορίας και επικοινωνίας**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ – «ΕΞΥΠΝΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ»

Μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (π.χ. δυσλεξία) ⁵

Πρόκειται για την ομάδα εκείνη που παρουσιάζει προβλήματα κατά την ανάγνωση και την ορθή γραφή. Συμπτώματα δυσλεξίας αποτελούν: η αντιστροφή των γραμμάτων, παραλείψεις, η καθρεφτική γραφή, αντιμεταθέσεις. Γενικότερα το κείμενό τους είναι δυσανάγνωστο ενώ παρουσιάζουν προβλήματα προσανατολισμού στο χώρο. Τα ερευνητικά δεδομένα των

τελευταίων χρόνων πιστοποιούν ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά στον περιορισμό της εκδήλωσης των συμπτωμάτων. Τα οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα που παρέχει ο υπολογιστής, η καθαρή και τακτική παρουσίαση του κειμένου, λογισμικά που στοχεύουν στη διόρθωση των λαθών και που

υπενθυμίζουν γραμματικούς κανόνες βοηθούν ιδιαίτερα αυτούς τους μαθητές (Singleton 1991).

Μαθητές με κινητικά προβλήματα και αισθητηριακές δυσλειτουργίες⁵

Στην ομάδα αυτή ανήκουν μαθητές που παρουσιάζουν σωματικές δυσλειτουργίες (αδυναμίες κίνησης) ή δυσλειτουργίες των αισθητηρίων οργάνων (προβλήματα όρασης και ακοής). Είναι μεγάλος ο αριθμός των μαθητών εκείνων που δεν μπορούν να

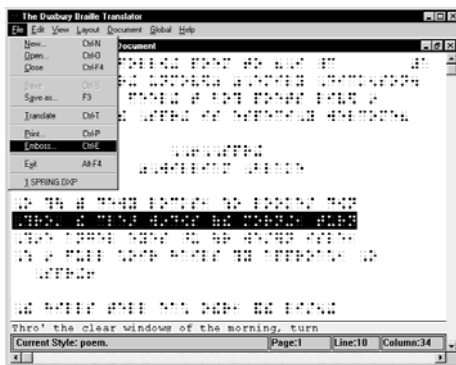

κάνουν έστω και απλές κινήσεις: όπως να πιάσουν μολύβι, να ξεφυλλίσουν ένα βιβλίο, να γράψουν. Ορισμένοι μάλιστα αδυνατούν να προσηλώσουν το βλέμμα τους, να κρατήσουν σταθερό το κεφάλι τους. Απέναντι σε αυτές τις καταστάσεις οι νέες τεχνολογίες προτείνουν: ειδικές συσκευές που προσαρτώνται στο κεφάλι ή το πόδι και με τη βοήθεια εξαρτήματος γίνεται χρήση του πληκτρολογίου. Επιπλέον, παρέχεται η δυνατότητα ο χρήστης

κοιτάζοντας την οθόνη, στην οποία εμφανίζονται διαδοχικά τα στοιχεία και με τους ανάλογους αργούς ρυθμούς, να δίνει την κατάλληλη εντολή με ένα απλό διακόπτη ή κινώντας κάποιο ειδικό καλώδιο.

Πολλά είναι τα παραδείγματα εκείνα, παράλυτων ατόμων όπου με τη φωνή ή το ανοιγόκλεισμα των βλεφάρων τους επιτυγχάνουν να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή και να έχουν αποτελέσματα παρόμοια με εκείνα των ατόμων χωρίς κινητικά προβλήματα.

Αλλά και για τους μαθητές εκείνους που παρουσιάζουν ελαφρές μορφές κινητικής

δυσλειτουργίας έχουν αναπτυχθεί συσκευές, όπως πληκτρολόγια, που δεν επηρεάζονται από αδέξιους χειρισμούς του χρήστη (όπως τρεμούλιασμα των χεριών, ασταθής κίνηση των χεριών, παρατεταμένο πάτημα των πλήκτρων ή πάτημα πολλών πλήκτρων ταυτόχρονα). Επίσης υπάρχει αντίστοιχο υλικό αλλά και λογισμικό, το οποίο πραγματοποιεί πολλές

αυτοματοποιημένες
λειτουργίες
ελαχιστοποιώντας με αυτό
τον τρόπο την
πολυπλοκότητα των
απαιτούμενων κινήσεων.

Μαθητές που εξαιτίας μυϊκών αδυναμιών κουράζονται εύκολα μπορούν να χρησιμοποιούν στο σχολικό χώρο φορητούς υπολογιστές και να ανταποκρίνονται επιτυχώς στις απαιτήσεις του Σχολείου.

Άτομα που αδυνατούν να ομιλήσουν μπορούν να επικοινωνήσουν μέσω του υπολογιστή, πληκτρολογώντας τα σήματα που επιθυμούν. Επίσης προγράμματα ανάγνωσης οθόνης σαν ένα βασικό εργαλείο για κάθε τυφλό χρήστη ηλεκτρονικού υπολογιστή, αφού με την βοήθεια του προγράμματος σύνθεσης φωνής που περιέχει επιτυγχάνει την ανάγνωση των δεδομένων της οθόνης μέσω της κάρτας ήχου και των ηχείων του υπολογιστή μας. Η ταυτόχρονη υποστήριξη οθονών Braille δίνει στα άτομα με προβλήματα όρασης που τις χρησιμοποιούν μια ακόμα δυνατότητα πρόσβασης στη πληροφορία. Προγράμματα που μπορούν να εκφωνούν κάθε κείμενο που εμφανίζεται στην οθόνη (έγγραφα, μενού, ιστοσελίδες, emails, κ.α.) ακόμη και να εκφωνούν και τα εικονίδια και τα περισσότερα γραφικά στοιχεία. Μαθητές που παρουσιάζουν προβλήματα όρασης (τυφλοί μαθητές) έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται με πληκτρολόγια αφής και χρησιμοποιώντας κατάλληλο λογισμικό, που αξιοποιεί τα υπερ-κείμενα μέσα, να έχουν πρόσβαση στη βιβλιογραφία.

Μαθητές με αδυναμίες στο νοητικό τομέα ή νοητική υστέρηση⁵

Πρόκειται για τους μαθητές εκείνους που μαθαίνουν με πολύ αργούς ρυθμούς σε σχέση με τους υπολοίπους ή για εκείνους που παρουσιάζουν νοητική υστέρηση (Δείκτη νοημοσύνης < 70). Στους μαθητές αυτούς μέσω κατάλληλων παιχνιδιών προσομοίωσης και με τη χρήση ανάλογων πληκτρολογίων που αντιστοιχούν σε εικόνες ή έννοιες, εμπλέκονται οι μαθητές αυτοί σε καταστάσεις της καθημερινότητας (όπως συναλλαγή με υπολογισμοί μεγεθών) τρόπο μαθηματικές έννοιες, προγραμμάτων τους μαθηματικές σχέσεις, να και να ανακαλύπτουν βοήθεια των προγραμμάτων συναλλαγής οι μαθητές με νοητική υστέρηση βασικές αριθμητικές πράξεις (πρόσθεση, αφαίρεση, πολλαπλασιασμό) ή να επιλύουν στοιχειώδη αριθμητικά προβλήματα. Επίσης με τη χρήση και την ανάπτυξη λογισμικού βάσης δεδομένων μπορούν οι μαθητές που μαθαίνουν με πολύ αργούς ρυθμούς να κατακτήσουν μαθηματικές έννοιες και να αποκτήσουν δεξιότητες επίλυσης προβληματικών καταστάσεων.

χρήματα, συγκρίσεις και κατανοώντας με αυτό τον Επιπλέον η χρήση επιτρέπει να εξερευνούν προσεγγίζοντας τη Γεωμετρία, ποσοτικά φαινόμενα. Με τη προσομοίωσης χρηματικής νοητικές αδυναμίες ή καταφέρνουν να μάθουν

W3C WORLD WIDE WEB
consortium

Προσβασιμότητα στο WEB για άτομα με ειδικές ανάγκες και στα

σχολικά intranets με assistive τεχνολογίες

Η W3C δημιουργήθηκε για να οδηγήσει το WEB στην πλήρη δυνατότητά του με την ανάπτυξη των κοινών πρωτοκόλλων που προωθούν την εξέλιξη του και

εξασφαλίζουν τη **δια-λειτουργικότητα** (interoperability) του. Είναι μια διεθνής κοινοπραξία βιομηχανίας που οργανώνεται από κοινού από το εργαστήριο **MIT** για την πληροφορική (**MIT LCS**) στις ΗΠΑ, το εθνικό ίδρυμα για την έρευνα στην πληροφορική και τον έλεγχο (**INRIA**) στο πανεπιστήμιο Γαλλία και **Keio** στην Ιαπωνία. Οι υπηρεσίες που παρέχονται από την κοινοπραξία περιλαμβάνουν: μια αποθήκη των πληροφοριών για το World Wide Web για τους υπεύθυνους για την ανάπτυξη και τους χρήστες, και διάφορες εφαρμογές πρωτοτύπων και δειγμάτων για να καταδειχθεί η χρήση της νέας τεχνολογίας. Αυτήν την περίοδο πάνω από 450 οργανώσεις είναι μέλη της κοινοπραξίας. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε <http://www.w3.org/> Το **UAAG 1.0** γράφεται για τους υπεύθυνους για την ανάπτυξη λογισμικού, και εξετάζει τις απαιτήσεις όπως η δυνατότητα πρόσβασης του ενδιάμεσου με τον χρήστη, απόδοση των πληροφοριών δυνατότητας πρόσβασης, και την επιλογή χρηστών στη διαμόρφωση των browsers και των media players. Αυτές οι οδηγίες εξετάζουν επίσης τη δια-λειτουργικότητα των **mainstream browsers** και των **multimedia players** με τις **assistive τεχνολογίες** που χρησιμοποιούνται από ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Οι οδηγίες **UAAG 1.0** είναι τρίτες σε ένα συμπληρωματικό σύνολο οδηγιών δυνατότητας πρόσβασης Ιστού που περιλαμβάνουν ήδη τις οδηγίες δυνατότητας πρόσβασης περιεχομένου Ιστού **Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 1.0)** και οι οδηγίες 1,0 δυνατότητας πρόσβασης εργαλείων δημιουργίας **Authoring Tool Accessibility Guidelines (ATAG 1.0)**. Με τις οδηγίες αυτές θα μετασχηματισθούν όλοι οι σχολικοί τόποι ώστε να έχουν προσβασιμότητα.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Βάση⁷ του Επιχειρησιακού Σχεδίου του Υπουργείου Παιδείας και το **METRO 1.1** που αφορά τον «Εξοπλισμός και δικτύωση σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης» θα προχωρήσει η **Προμήθεια και Εγκατάσταση Υπολογιστικού και Ειδικού Εξοπλισμού στις Μονάδες Ειδικής Αγωγής**. Το αντικείμενο του έργου είναι η προμήθεια και εγκατάσταση υπολογιστικού, δικτυακού και ειδικού εξοπλισμού για την κάλυψη των αναγκών των μονάδων ειδικής αγωγής στην Ελλάδα. Στόχος είναι η δημιουργία εργαστηρίων υποστηρικτικού εξοπλισμού στις μονάδες ειδικής αγωγής που να εξυπηρετούν την διδασκαλία και τη μάθηση στις εξειδικευμένες κατηγορίες ειδικών ατόμων. Οι κατηγορίες τέτοιων μαθητών που θα εξυπηρετηθούν από το έργο είναι: **(α)** άτομα με προβλήματα όρασης, **(β)** άτομα με κινητικά προβλήματα, **(γ)** άτομα με προβλήματα νοητικής υστέρησης και **(δ)** άτομα με προβλήματα ακοής.

Από την υλοποίηση του έργου θα ωφεληθεί πρωτίστως το σύνολο των μαθητών οι οποίοι φοιτούν σε Σχολικές μονάδες ειδικής Αγωγής (**ΣΜΕΑ**) και σχολεία γενικής εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί, και οι γονείς αλλά και οι διοικητικοί και επιστημονικοί Φορείς του **ΥΠΕΠΘ** (Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο). Ο απώτερος στόχος της πρότασης είναι η βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που εναρμονίζεται και επιτυγχάνεται και με επιμέρους σκοπούς όπως αυτούς της διαδικασίας της σχολικής ένταξης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Ο σχεδιασμός του εξοπλισμού των Κέντρων Διάγνωσης Αξιολόγησης και Υποστήριξης (**ΚΔΑΥ**) και των **ΣΜΕΑ** που ακολουθεί, στοχεύει

στην **αποτελεσματική υλοποίηση** του νόμου **2817/2000**. Με τον νόμο αυτό, επιδιώκεται η αποτύπωση βασικών στόχων που αφορούν:

- την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- την βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη τους στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα και η συμβίωσή τους με το κοινωνικό σύνολο
- την επαγγελματική τους κατάρτιση και τη συμμετοχή τους στην παραγωγική διαδικασία
- την αλληλοαποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική, εργασιακή και οικονομική τους εξέλιξη.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων επιδιώκεται με μια σειρά μέτρων και υπηρεσιών, όπως λ.χ. με μεθόδους διδασκαλίας, με χρησιμοποίηση διδακτικού υλικού, με χορήγηση οργάνων, με ειδικό εξοπλισμό, με κάθε είδους διευκολύνσεις και εργονομικές διευθετήσεις, με διαδικασίες διάγνωσης και αξιολόγησης, με παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη, με φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία, αγωγή λόγου, κοινωνική και συμβουλευτική εργασία και με υπηρεσίες μεταφοράς και μετακίνησης των μαθητών με ειδικές ανάγκες κλπ .

Ο εκσυγχρονισμός, λοιπόν, της υλικοτεχνικής υποδομής **στηρίζει** την απαραίτητη διαφοροποιημένη διδακτική προσέγγιση και **προάγει την διαδικασία της ένταξης**. Έτσι εναρμονίζεται η εκπαιδευτική πολιτική, που αφορά στα ΑΜΕΑ, με τις ουσιαστικές αρχές Ισότητας - Ένταξης των Ευρωπαϊκών Χωρών.

Τα κριτήρια που ενεργοποιήθηκαν για τη κατανομή του προϋπολογισμού ανά θεσμό βαθμίδα, Ειδική Ανάγκη και μορφή Ειδικής Εκπαίδευσης έχουν να κάνουν με:

- τις επιμέρους ανάγκες σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση,
- το εύρος των απαιτούμενων υπηρεσιών
- τον ωφελούμενο μαθητικό πληθυσμό

Ο στόχος, συνοπτικά, είναι να δημιουργηθεί **ένα σχολείο για όλους**, με εκπαιδευτικά προγράμματα, στόχους, υποδομές και δυναμικές υποστήριξης που να εξυπηρετούν τις προσδοκίες που ανταποκρίνονται στη διαφορετικότητα. Συνολικά θα εξοπλιστούν 93 ΣΜΕΑ και 22 ΚΔΑΥ. Για κάθε μια από τις μονάδες αυτές προβλέπεται τόσο ειδικός εξοπλισμός κατά κατηγορία ειδικών ατόμων όσο και γενικός υπολογιστικός και δικτυακός εξοπλισμός.

Επιπλέον, θα απαιτηθούν 2 εργαστήρια υπολογιστών τα οποία θα εγκατασταθούν στα γραφεία της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής και στα γραφεία του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου αντιστοίχως για την επικοινωνία και την συνεργασία με τα ειδικά σχολεία.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Γενικότερα η αξιοποίηση των ΤΠΕ επιτρέπει στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι με πολλές πιθανότητες επιτυχίας. Μαθητές που λόγω των σοβαρών φυσικών αδυναμιών τους αναγκάζονται να παραμένουν στο σπίτι κατορθώνουν με τη βοήθεια του υπολογιστή να παρακολουθούν μαθήματα εξ αποστάσεως και να κατακτούν τη γνώση. Επιπλέον⁵, η συνεχής ανάπτυξη των δικτύων ηλεκτρονικής επικοινωνίας (Internet) παρέχει σημαντικές δυνατότητες

και ευκαιρίες στους εφήβους και νέους με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να αυτό-εκπαιδευτούν μετατρέποντας τον ελεύθερο χρόνο τους – πολλές φορές είναι καθηλωμένοι σε κάποιο αναπηρικό αμαξίδιο και παρακολουθούν τηλεόραση – σε χρόνο μελέτης, αυτό-μόρφωσης και παραγωγικής εργασίας. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών αποτελεί τη μεγάλη πρό(σ)κληση της κοινωνίας μας για ισότιμη συμμετοχή στα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά δρώμενα και των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κυπριωτάκη Αντώνη, Τα ειδικά παιδιά και η αγωγή τους, Εκ. Γρηγόρη, 2000.
2. ΚτΠ/ ΥΠΕΠΘ - Γραφείο για την κοινωνία της Πληροφορίας του ΥΠΕΠΘ, Τεχνικό Δελτίο έργου ειδικής αγωγής.
3. ΥΠΕΠΘ- ΕΑΙΤΥ- ΚΥΚΛΩΠΕΣ, έργο 63, Μελέτες Αξιολογήσεις, Πιστοποιήσεις.
4. ΕΤΠΕ – Πρόταση για την εισαγωγή των ΤΠΕ στο Δημόσιο σχολείο για μαθητή με ειδικές ανάγκες
5. http://europa.eu.int/comm/employment_social/knowledge_society
6. ΥΠΕΠΘ –ΠΙ – Legislation on Educational Intergration in Europe. Trends and changes – 1996. M. Soler – Inclusive education and the Conclusions of Salamanca – S. Hegary, Στ. Πολυχρονοπούλου – Νομοθετικές τάσεις στον τομέα της Ειδικής αγωγής στην Ελλάδα.
7. <http://www.government.gr/info/society/2.html>
8. Πουπάκη Ε., Οι ΤΠΕ στο Ελληνικό σχολείο, Πρακτικά Συνεδρίου Ρόδος, 14/12/2001
9. Ευρωπαϊκό έτος Ατόμων με Αναπηρία, Μέγαρο Μουσικής 26/1/2003, Κ. Στεφανής Υπ. Υγείας, Γ. Βαρδακαστάνης, Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία - ΕΣΑΕΑ, Άννα Διαμαντοπούλου, Επίτροπος Απασχόλησης.